

XII Kongres Międzynarodowej Unii do Badań Owadów Społecznych (IUSSI) (Paryż, Sorbona, 21–27 VIII 1994 r.)

W historii Unii (International Union for the Study of Social Insects – IUSSI) był to Kongres największy: zgromadził 582 uczestników (plus ok. 200 osób towarzyszących) z 47 krajów świata. Obradował na Sorbonie, w starym XIII-wiecznym Uniwersytecie Paryża – w jego 6 audytoriach, w pięknych salach recepcyjnych oraz w kaplicy, gdzie umieszczono plakaty. Kongres stanowił dobrą okazję do spotkań specjalistów zajmujących się badaniami owadów społecznych, umożliwił także bezpośrednie zetknięcie się różnych, współdziałających ze sobą dyscyplin biologicznych, od biologii molekularnej po etologię i ekologię.

Poza czterema porannymi konferencjami plenarnymi, obrady odbywały się w ramach 22 sympozjów, z których 7 dotyczyło behawioru, 4 – ewolucji, 4 – biologii, 4 – ekologii (interakcje między koloniami, symbioza i pasożytnictwo, zależność rośliny–owady społeczne, wpływ owadów społecznych na gospodarkę ludzką), 2 – biologii molekularnej i biochemii, 1 – różnorodności biologicznej. W ramach tych sympozjów wygłoszono 249 referatów i 97 komunikatów. Ponadto zaprezentowano 183 plakaty i 4 nowe filmy o owadach społecznych. Odbyło się również kilka konferencji okrągłego stołu. W kaplicy, w czasie sesji plakatowych, można było oglądać wystawę rysunków i rzeźb mrówek artystów z różnych krajów świata. Można też było zapoznać się z systemem bibliografii komputerowej mrówek oraz zakupić i zamówić książki renomowanych wydawnictw.

Kongres wykazał zmiany zainteresowań badaczy, jakie zaszły od poprzedniego Kongresu w Bangalore w 1990 r. i wcześniejszych. Wyłoniły się zagadnienia biologii molekularnej, intensywnie rozwinęły badania behawioru i ewolucji zachowań społecznych. Nie sposób omówić jakiejś

reprezentatywnej liczby referatów. Wspomnę, że interesującą hipotezę ewolucji społeczeństw owadów przedstawił R. Gadagkar (India). Pochodzenie wyższych społeczności wywodzi on z różnic adaptacji ogólnej robotnic i samic samotnie zakładających gniazda. Różnice te warunkują czynniki genetyczne, fizjologiczne, ekologiczne i demograficzne. Testując w swym modelu znaczenie tych czynników podkreśla wagę czynnika demograficznego i stwierdza, że ewolucja jest możliwa zarówno od form samotnych do eusocjalnych, jak i odwrotnie, chociaż, jak dotychczas, nie ma na to zbyt wielu dowodów w przyrodzie. Znaczenie roli plastyczności fenotypowej w ewolucji owadów społecznych podkreślił również S. C. Stearns (Szwajcaria). Duże zainteresowanie wzbudził referat G. E. Robinsona (USA) dotyczący podziału pracy w koloniach pszczół. Zachowanie socjalne pszczół było analizowane z punktu widzenia badań hormonalnych, genetycznych i neuralnych.

Jak podkreślił w słowie wstępnym prezydent IUSI prof. P. Jaisson, Kongresy tej organizacji stały się skrzyżowaniem dróg nauk biologicznych, co wywodzi się nie tylko z wielkiego znaczenia owadów społecznych w biosferze, ale także i z tego, że ich społeczeństwa tworzą system dopasowań adaptacyjnych, który rozwinął się względnie niedawno, a którego tajemnic jeszcze nie zgłębiono.

Słowa wielkiego uznania zależą się głównym organizatorom Kongresu: prezydentowi IUSI prof. P. Jaissonowi, sekretarzowi dr. A. Lenoirowi i skarbnikowi dr. M. Lepage'owi, a także współdziałającym z nimi osobom z Uniwersytetów Paryża i innych instytucji naukowych. Dzięki nim obrady odbywały się bardzo sprawnie, w ogromnie miłej atmosferze, a poczta kongresowa docierała do zainteresowanych każdego dnia. Bardzo ładnie został wydany już na Kongres zbiór referatów [Lenoir A., Arnold P., Lepage M. (red.) 1994 – Les Insectes Sociaux – Publications Universite Paris Nord, ss. 583]. Na uwagę zasługuje przejrzyste opracowanie programu Kongresu, gdzie w kolejnych przybliżeniach tablice informowały o rozkładzie sympozjów w dni obrad, następnie o miejscu i czasie sympozjów i autorach wystąpień, wreszcie o miejscu, czasie i tematach referatów w poszczególnych sympozjach.

Uczestnikom Kongresu zaoferowano szereg dodatkowych atrakcji w postaci koncertu muzyki barokowej, wycieczki do Wersalu, wycieczki statkiem po Sekwanie, a także udziału w obchodach 50. rocznicy wyzwolenia Paryża, celebrowanej bardzo uroczyście.

Bogatą i elegancką organizację Kongresu umożliwiło włączenie się do pomocy wielu (konkretnie: 30!) sponsorów, w tym instytucji publicznych (3 ministerstwa, narodowe instytuty badawcze, uniwersytety) i prywatnych kompanii, których nazwy zostały umieszczone w publikacjach kongresowych.

Międzynarodowa Unia do Badań Owadów Społecznych, którą 50 lat temu założyło kilkudziesięciu uczonych, liczy obecnie około tysiąca członków. Kongres paryski wpłynął na dalszy jej rozwój – włączono uczonych z byłego Związku Radzieckiego i Chin. Tak intensywny rozwój tej organizacji tłumaczy nie tylko zainteresowanie dla społeczeństw owadów, ale także znaczenie tych owadów w ekosystemach naturalnych i modyfikowanych przez człowieka.

Joanna Pętał